

Motion till riksdagen 2013/14:Kr338

av **Tina Ehn m.fl. (MP)**

Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

1 Sammanfattning

För Miljöpartiet de gröna är ett rikt och mångfacetterat kulturliv en nyckel till mänsklig livskraft. Kulturen ökar människors livskvalitet. Kulturen utmanar, utvecklar och skapar mening och ger sammanhang. Det är kulturen som gör oss till människor.

Frihet är en förutsättning för ett levande kulturliv. Kulturen är en del av välfärden och demokratin. Därför måste samhället skapa förutsättningar för ett vitalt kulturliv.

Kulturen tillhör medborgarna. Alla ska ha möjlighet att ta del av både kulturupplevelser och kulturskapande. Kulturpolitiken behöver därför sträva mot inkludering och tillgänglighet. Det måste eftersträvas att kultur, konst och estetik finns tillgänglig i såväl stad som land. Kulturpolitiken måste vara en politik, inte bara för våra konstinstitutioner, utan också för det kulturskapande som skänker liv och kraft på människors arbetsplatser, och i offentliga miljöer som gator och torg, skolor och sjukhus. Här redovisar Miljöpartiet kraftfulla satsningar på bland annat förbättrade villkor för kulturskapare, ett lyft för det svenska biblioteksväsendet och en förstärkt folkbildning.

Fel! Okänt namn på

2 Innehållsförteckning

1	Sammanfattning.....	1
3	Förslag till riksdagsbeslut.....	3
4	Anslag	3
4.1	Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	3
5	Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	5
5.1	Bättre villkor för kulturskaparna	5
5.1.1	Gör alla konstnärsstipendier pensionsgrundande	5
5.1.2	Utställningsersättningar.....	5
5.1.3	Scenkonstallianserna	6
5.1.4	Biblioteksersättningen	6
5.1.5	Det fria kulturlivet.....	6
5.1.6	Individuell visningsersättning till konstnärer inom bild, form och design.....	6
5.2	Biblioteksväsendet.....	7
5.2.1	Nationell samordning	7
5.2.2	Regional utveckling.....	7
5.3	Fler platser på folkhögskola	7
5.4	Scenkonstnärernas pensionssystem	8
5.5	Fristäder för kulturarbetare.....	8
5.6	Nationell kulturstrategi för unga.....	8
5.7	Kultur i miljonprogram.....	9
5.8	Konstnärlig smyckning av offentliga miljöer	9
5.9	Spelpolitik	9

3 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2014 inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid enligt avsnitt 5 i motionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionens avsnitt 5.4 om att tryggheten för scenkonstnärerna måste säkras vid övergången till nytt pensionssystem.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionens avsnitt 5.8 om att Kulturrådet ska utvärdera enprocentsregeln om utsmyckning av offentliga miljöer.

4 Anslag

4.1 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Tabell 1 Anslagsförslag 2014 för utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (MP)
1:1 Statens kulturråd	46 676	+5 000
1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete	243 668	+20 000
1:3 Skapande skola	172 755	
1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet	37 636	
1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler	9 884	
1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet	1 313 461	+120 000
1:7 Myndigheten för kulturanalys	15 362	
2:1 Bidrag till Operan, Dramaten, Riksteatern, Dansens Hus, Drottningholms slottsteater och Voksenåsen	978 904	
2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	189 233	+20 000
2:3 Statens musikverk	110 242	
3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter	137 182	+5 000
3:2 Myndigheten för tillgängliga medier	88 173	
3:3 Bidrag till Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur	17 076	
3:4 Institutet för språk och folkminnen	57 623	
4:1 Statens konstråd	8 086	
4:2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön	33 054	
4:3 Nämnden för hemslöjdsfrågor	11 447	

Fel! Okänt namn på

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (MP)	
4:4	Bidrag till bild- och formområdet	28 160	
5:1	Konstnärsnämnden	19 771	
5:2	Ersättningar och bidrag till konstnärer	344 560	+90 000
6:1	Riksarkivet	356 359	
7:1	Riksantikvarieämbetet	219 510	
7:2	Bidrag till kulturmiljövård	251 355	
7:3	Kyrkoantikvarisk ersättning	460 000	
8:1	Centrala museer: Myndigheter	1 006 469	
8:2	Centrala museer: Stiftelser	244 614	
8:3	Bidrag till vissa museer	48 392	
8:4	Riksutställningar	43 163	
8:5	Forum för levande historia	43 787	
8:6	Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål	80	
9:1	Nämnden för statligt stöd till trossamfund	7 196	
9:2	Stöd till trossamfund	77 662	
10:1	Filmstöd	317 144	
11:1	Utbyte av tv-sändningar mellan Sverige och Finland	21 793	
11:2	Forskning och dokumentation om medieutvecklingen	2 624	
11:3	Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet	383	
11:4	Statens medieråd	17 023	
11:5	Stöd till taltidningar	83 456	
12:1	Ungdomsstyrelsen	32 663	
12:2	Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet	260 440	
13:1	Stöd till idrotten	1 705 451	+100 000
13:2	Bidrag till allmänna samlingslokaler	32 164	
13:3	Bidrag för kvinnors organisering	28 163	
13:4	Stöd till friluftorganisationer	27 785	
13:5	Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer	15 000	
13:6	Insatser för den ideella sektorn	24 758	
14:1	Bidrag till folkbildningen	3 624 840	+955 000
14:2	Bidrag till kontakttolkutbildning	16 776	
15:1	Lotteriinspektionen	48 422	
	Summa	12 880 425	+1 315 000
<i>Specificering av anslagsförändringar</i>			
1:1	Fördubblat anslag till utställningsersättningar		+8 000
1:1	Fristäder för hotade författare		+5 000
1:1	Kultur i förorten, del av miljonprogramssatsning		+100 000
1:1	Nationell kulturstrategi för barn och unga		+5 000

Fel! Okänt namn på

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (MP)
1:1	Bild, form och design	+10 000
1:1	Fria kulturlivet	+20 000
1:2	Musik-, dans- och teaterallianserna	+20 000
1:6	Regional biblioteks-satsning	+20 000
5:2	Projektbidrag görs pensionsgrundande	+8 000
5:2	Höjning av biblioteksersättningen till 2 kronor	+64 000
14:1	Folkhögskolorna 10 000	+955 000

5 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

5.1 Bättre villkor för kulturskaparna

Miljöpartiet värnar de professionella konstnärerna och kulturskaparna. Vi vill säkerställa att de har rimliga arbetsvillkor, och tillträde till de offentliga trygghetssystemen. Därför presenterar vi i vår budgetmotion på kulturområdet en satsning på kulturarbetares villkor på totalt 130 miljoner kronor för det kommande året.

5.1.1 Gör alla konstnärsstipendier pensionsgrundande

Miljöpartiet värnar Sveriges kulturskapare och vill därför att samtliga konstnärsstipendier ska vara skattepliktiga och pensionsgrundande. Konstnärsnämndens bidrag och stipendier består i dag av tre former: konstnärsbidrag, projektbidrag och långtidsstipendier. Konstnärsbidrag utbetalas för att en konstnär ska åtnjuta ekonomisk trygghet under viss tid, så att han eller hon kan ägna sig åt konstnärligt skapande utan avbrott, eller åt experiment och nydanande konstnärlig verksamhet. Konstnärsbidrag finns i många olika former, exempelvis finns arbetsstipendier, målinriktade arbetsstipendier, stora stipendier, pensionsbidrag och efterlevandebidrag. Ett- och tvååriga arbetsstipendier (punktstipendier) är skattefria medan fleråriga löpande (tre år eller längre) stipendier enligt skattelagen är beskattade. År 2010 betalade Konstnärsnämnden ut cirka 75 miljoner kronor i stipendier som inte var skattepliktiga och pensionsgrundande. Miljöpartiet avsätter i budgeten åtta miljoner kronor per år för att göra samtliga stipendier skattepliktiga och pensionsgrundande.

5.1.2 Utställningsersättningar

När en konstnär ställer ut utbetalas ersättning som motsvarar MU-avtalets tariff oavsett utställningsarrangör. MU är samlingsnamnet för det statliga ramavtalet för konstnärers medverkan och ersättning vid utställning som började gälla den 1 januari 2009.

Fel! Okänt namn på

MU står för medverkans- och utställningsersättning. MU-avtalen består i dag av ett ramavtal och ett normalavtal. Trots att dessa avtal finns vittnar konstnärer om att de flera gånger inte får ersättning enligt modellen. Miljöpartiet menar att i goda arbetsvillkor ingår att få ersättning enligt avtal. För att stimulera och säkerställa att staten blir en normerande kraft i det här sammanhanget ökar vi anslaget till utställningsersättningarna med åtta miljoner kronor.

5.1.3 Scenkonstallianserna

Samhället bör ta ansvar för att professionella kulturskapare får samma villkor gällande exempelvis löner, pensioner och arbetslöshetsersättningar som andra arbetstagare. Genom musik-, dans- och teaterallianserna har en del frilansande musiker, dansare och skådespelare fått en stabil försörjning. Under perioder utan uppdrag erbjuds de vidareutbildning, rådgivning och andra insatser som främjar framtida uppdragsgivning. Miljöpartiet anser att scenkonstallianserna utgör en bra förebild för hur en trygg arbetsmarknad kan skapas. Vi avsätter 20 miljoner kronor för att verksamheten ska kunna omfatta allt fler kulturutövare, också utanför scenkonstområdena musik, dans och teater.

5.1.4 Biblioteksersättningen

Miljöpartiet värnar överenskommelsen mellan regeringen och Sveriges Författarförbund, föreningen Svenska Tecknare samt Svenska Fotografers Förbund om rätt till förhandlingar beträffande biblioteksersättningens grundbelopp. Biblioteksersättningen bidrar såväl till kulturskaparnas arbetsvillkor som till möjligheterna för nya författare och skriftställare att etablera sig. Vi frigör utrymme för en uppräknig av ersättningen, och budgeterar för en ersättning om två kronor för hemlån av originalverk. För detta satsar vi 64 miljoner kronor för år 2014 och därefter samma belopp årligen.

5.1.5 Det fria kulturlivet

De fria grupperna, verksamma inom musik, drama, dans, poesi m.m. är en omistlig del av det svenska kulturlivet. Här skapas framtidens konstnärliga uttryck, här får estetiken nya former. Det fria kulturlivet bryter ny mark, till glädje för såväl dagens medborgare som kommande generationer. Men de fria kulturskaparna lever ofta under knappa förhållanden vilket hämmar deras möjligheter att skapa. Miljöpartiet anser att anslagen till de fria grupperna bör ökas. För det anslår vi 20 miljoner kronor så att de fria grupperna kan stödjas, på såväl lokal som regional nivå.

5.1.6 Individuell visningsersättning till konstnärer inom bild, form och design

Miljöpartiet vill stärka ställningen för landets bildkonstnärer. Liksom kompositörer, författare och andra upphovsmän får ersättning för att deras verk konsumeras måste också bildkonstnärerna ersättas på samma sätt. Det gör man

genom att satsa på den individuella visningsersättningen. Miljöpartiet satsar tio miljoner kronor på ersättning till bildkonstnärerna genom en utökning av den individuella visningsersättningen. Det bidrar till bättre arbetsvillkor för bildkonstnärerna och underlättar därmed bildkonstens spridning.

5.2 Biblioteksväsendet

Miljöpartiet eftersträvar ett biblioteksväsen som är öppet och tillgängligt för alla människor som vistas i vårt land. Det allmänna biblioteksväsendet ska präglas av allsidighet och kvalitet, det ska främja såväl läsning, bildning och kulturell verksamhet som demokrati och fri åsiktsbildning. På senare tid har emellertid antalet biblioteksbesök minskat. Många folkbibliotek har avvecklats, och boklånen minskar. Teknikutvecklingen går snabbt framåt och med den skiftar människors medievänor, därför behövs en framåtsyftande och utvecklande politik som löper i takt med tiden och underlättar människors medievänor.

5.2.1 Nationell samordning

Kungliga biblioteket har ett särskilt uppdrag när det gäller att svara för nationell samordning och utvärdering inom det allmänna biblioteksväsendet. Men det har inte funnits resurser för att realisera uppdraget. Miljöpartiet tillför tio miljoner kronor per år till Kungliga biblioteket för nationell biblioteks-samordning. Dessa medel återfinns under utgiftsområdet 16.

5.2.2 Regional utveckling

Bibliotekariens roll förändras i takt med att biblioteken utvecklas, och i takt med annan utveckling inom utbildning, information och teknik. Medielandskaps snabba förändring ställer höga krav på kunskap och kompetens. För att biblioteken ska fylla sin funktion både i nutid och i framtid fordras välutbildade biblioteksanställda med välutvecklad förmåga till hantering av information och arkiv. Pedagogisk kompetens har också blivit viktigare då människor, i alla åldrar, på egen hand kan söka upp information och tillgodogöra sig kunskap. Det är bara drygt hälften av alla biblioteksanställda som är utbildade bibliotekarier i dag. Samarbetet inom, och mellan, regioner och landsting är av avgörande betydelse för att en likvärdig biblioteks-kompetens ska kunna erbjudas till alla invånare. Miljöpartiet förstärker bidragen till regional kultur-utveckling med 20 miljoner kronor per år, i syfte att stärka den regionala biblioteksutvecklingen med fokus på bibliotekarieyrket.

5.3 Fler platser på folkhögskola

Kultur och bildning löper som en röd tråd genom Miljöpartiets kulturpolitik. Därför satsar vi på att utveckla folkbildningsverksamheten. Möjligheten att gå på folkhögskola är en oumbärlig del av Sveriges utbildningsväsende. För

Fel! Okänt namn på

många människor är folkhögskolan vägen tillbaka in i utbildningssystemet då den vanliga skolan har svikit. Sammanlagt läser ungefär 12 000 elever in gymnasiekompetens på folkhögskola varje år. Av Folkbildningsrådets utvärderingar vet vi att de som går vidare från allmän linje på folkhögskola till högre studier, ofta klarar studierna bra. Problemet i dag är att alla som vill läsa på folkhögskola inte får det på grund av bristande platstillgång. Miljöpartiet föreslår att 10 000 nya studieplatser på folkhögskolornas allmänna linje upprättas under de kommande åren. För detta satsar vi 955 miljoner kronor per år.

5.4 Scenkonstnärernas pensionssystem

Det hittillsvarande systemet för scenkonstnärernas pensionsvillkor har fått orimliga konsekvenser för såväl de enskilda scenkonstnärerna som scenkonstinstitutionerna. Därför är det välkommet att regeringen äntligen aviserar att man avser åtgärda problemet. Regeringen lanserar nu en pensionsmodell med innebörden att scenkonstnärernas pensionssystem i högre grad ska konstrueras utifrån gängse förfarande på arbetsmarknaden, det vill säga genom avtal mellan arbetsmarknadens parter. Vidare anges att regeringen ämnar underlätta scenkonstnärernas omställning till en ny yrkeskarriär. Trots beskeden i budgetpropositionen finns fortfarande anledning till viss oro. Regeringen har inte angivit hur en trygg omställning för scenkonstnärerna ska åstadkommas. Vidare skriver regeringen att medel frigörs som ska användas till kvalitetsförstärkningar inom scenkonstområdet. Miljöpartiet välkomnar kvalitetsförstärkningar, men det får inte ske på ett sådant sätt att det minskar scenkonstnärernas möjligheter att arbeta under trygga villkor, inte heller får det ske med konsekvensen att tryggheten riskeras vid omställningar till nya yrken.

5.5 Fristäder för kulturarbetare

Flera svenska städer upplåter utrymme åt författare som, på grund av sina åsikter eller sina litterära verk, förföljs i sitt hemland. Fristadsarbetet sker i dag i samarbete mellan Kulturrådet och olika regionala och lokala organisationer. Miljöpartiet stödjer Kulturrådets ambition att vidga fristadsbegreppet till att omfatta förföljda kulturarbetare ur andra konstformer. För att stimulera detta anslår vi ytterligare fem miljoner kronor.

5.6 Nationell kulturstrategi för unga

Landets musik- och kulturskolor är viktiga för ungas möjligheter till kulturskapande. Det är frivilligt för kommunen att driva kulturskola, det har fått konsekvensen att det finns brister i den nationella likvärdigheten: vissa kommuner har höga avgifter, andra har låga eller inga avgifter. I några kommuner saknas musik- och kulturskola helt. Musik- och kulturskolans innehåll och

mål varierar över landet och den saknar en övergripande strategi för samordning, utveckling och utvärdering. Miljöpartiet anser att alla barn och ungdomar ska ha likvärdig tillgång till estetiska uttryck och likvärdiga möjligheter till kulturell och konstnärlig verksamhet. Därför tycker vi att det behöver upprättas en nationell kulturstrategi för unga. En nationell strategi kan bidra till att landets kulturskolor samordnas. Det blir också lättare att öka likvärdigheten till kulturutövande om den nationella tillgången kan kartläggas och utvärderas. Miljöpartiet anslår fem miljoner till Statens kulturråd för att en nationell kulturstrategi för unga ska upprättas.

5.7 Kultur i miljonprogram

Ideella föreningar ska tillsammans med kommunal eller privat aktör ha möjlighet att ansöka om medel för lokala kultursatsningar. Det kan handla om att utveckla teater, slöjd, konst eller att ordna utsmyckning av bostadsområden. Det kan också handla om satsningar för att utveckla, vidga eller utöka verksamheten vid kultur- och musikskolor. Det är viktigt att åtgärderna utgår från de boendes behov och önskemål. För detta anslår Miljöpartiet 100 miljoner kronor årligen.

5.8 Konstnärlig smyckning av offentliga miljöer

Offentlig konstnärlig utsmyckning bidrar till att skapa attraktiva miljöer till gagn för alla medborgare. Den så kallade enprocentsregeln rekommenderar att en procent av kostnaderna för offentliga byggnationer utgår till smyckning och konst av den. Regeln har flera fördelar: den bidrar till en estetiskt tilltalande offentlig miljö samtidigt som den skapar möjligheter för konstnärer att arbeta för rimliga ersättningar. Det saknas i dag kunskap om hur enprocentsregeln i praktiken fungerar. Miljöpartiet anser därför att det behövs en utvärdering av hur regeln efterlevs på såväl kommunal nivå, landstingsnivå och statlig nivå som hos privata aktörer. Mot denna bakgrund anser vi att Kulturrådet bör ansvara för en sådan utvärdering. Kulturrådet bör också upprätta rekommendationer för hur fler kan stimuleras att tillämpa enprocentsregeln.

5.9 Spelpolitik

Miljöpartiet står tillsammans med en majoritet i riksdagen bakom förslag som syftar till att skapa en fungerande spelreglering. När nu hälften av allt internetspel sker på en oreglerad marknad räcker det inte att – som regeringen gör – endast passivt följa marknadsutvecklingen. Regeringen borde agera. Vi har lämnat ett antal konstruktiva förslag för en vidareutvecklad politik på detta område i kommittémotion En bättre reglerad spelmarknad 2012/13:Kr247, samt i motionen 2013/14:Kr214 Spelpolitik.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 4 oktober 2013

Tina Ehn (MP)

Agneta Börjesson (MP)

Mehmet Kaplan (MP)